

VITA A PSZICHOTERÁPIÁS SZAKMA JÖVŐJÉRŐL

A pszichoterápia egy szakma, miközben identitásaink a szakegyesületekhez is kötnek minket. A szakmánk társadalmi képviselete elsősorban a módszerek összefogásán keresztül valósulhat meg.

A fentiek szellemében az egész szakmánkat érintő változás kapcsán a szerkesztőség körlevelével fordult áprilisban valamennyi olvasónkhoz, valamint ezzel megegyező tartalmú anyaggal folyóiratunk honlapján és Facebook oldalán keresztül a szakmai nyilvánossághoz. Aktualitását a Szakmai Kollégium Pszichoterápiás (szakorvosi képzettséggel) Tagozata szakegyesületeknek küldött levele adta. E levél megtalálható az említett körlevelünk függelékéként.

A kiküldött körleveléhez és annak online felületen történő megosztásához kapcsolódik jelen vitaindítónk. Szeretnénk elősegíteni pszichoterápiás szakmánk közös gondolkodását és eszmecseréjét a kialakult, kialakulóban lévő, szakmánknak a társadalom és a minisztérium felé történő képviseletének jelen helyzetről és jövőjéről.

A vitaindítót Szőnyi Gábor írta, aki a pszichoterapeuta szakképzés kialakítása során 1991-től a Haynal Imre Egészségtudományi Egyetem (HIETE) Pszichiátriai és Klinikai Pszichológiai Tanszékén, annak megszűnéséig (megbízással) a pszichoterápia témafelelőse volt.

További számainkban várjuk olvasóink gondolatait, véleményeit, hozzászólásait.

Bokor László, rovatvezető

MERRE TART – MERRE TARTSON A HAZAI PSZICHOTERÁPIA?

2021 januárjában az EMMI miniszteri tanácsadó testülete, azaz a Szakmai Kollégium Pszichoterápiás (szakorvosi képzettséggel) Tagozata felvette a kapcsolatot a szakegyesületekkel. Az ok, hogy „az EMMI kezdeményezésével elindult az egészségügyi szolgáltatások revideálása, a pszichoterápia definíciójának, valamint az Önálló vállalkozók tevékenységi jegyzéke (ÖVTJ) és Tevékenységek egységes ágazati osztályozási rendszere (TEAOR) kódok pontosítása.” A kérés úgy szól, hogy az egyesület küldje el „...szakmai irányelvét, kiemelten hangsúlyozva az elméleti alapok, a kompetenciák, az indikációk, a kontraindikációk, a gyógyító hatótényezők és a képzés menetének rövid összefoglalását.” Ehhez társul az oktatási tevékenységek Felnőttképzési adatszolgáltatási rendszer (FAR) bejelentettsége és a pszichoterápia definíciójának revideálása.¹

A pszichoterapeuta szakképzés, vizsgáztatás, szakmai működési feltételek rendszere a nyolcvanas évek közepétől jó évtizedes munkával, állami szervek, egyetemek, szakegyesületek széles együttműködésében alakult ki, egyaránt támaszkodva különböző megállapodásokra a hivatalos fórumok és szakmai formációk között (például a pszichoterápiát képviselő egyetemi tanszékek koordinációs bizottsága, a képzőhelyek találkozója; az egyesületek összefogásában a Pszichoterápiás Tanács). Utóbbi dolgozta ki és fogadta el a *Pszichoterapeuták etikai kódexét* is. Pontos képet ad erről a munkáról a szakvizsgává válás évében (1993) megjelent *Pszichoterapeuta szakorvosjelöltek kiskatéja*, ami tartalmazta a pszichoterapeuták névsorát is.² Később csatlakozott a közösen kidolgozott anyagokhoz a

¹ <http://www.mentalport.hu/szakmai-informaciok/szakmai-kollegium/>

² *Pszichoterapeuta szakorvosjelöltek kiskatéja*, 1993. (szerk. Szőnyi G., Danics Z.). Budapest, Psychoeducatio Alapítvány.

Pszichoterápiás szakmai protokoll mint minőségbiztosítási alap.

Az elmúlt három évtized során nem történt alapvető változás a képzési rendszerben. Ez jelentheti azt, hogy jól kialakított szerkezettel bír, de jelezheti azt is, hogy elmaradásban vagyunk a szükséges időszakos értékeléssel, felülvizsgálattal. A szakmai kollégiumi kezdeményezés ennek adhat lökést. Mivel a pszichoterápia természetéből adódóan sok szempontból jelentősen eltér a szomatikus orvosi működés paradigmájától, ezért fontos ennek széles szakmai egyetértésen nyugvó képviselője. Így minden változtatás kidolgozásába is lényeges a szakma – gyakorlók és képződők – bevonása.

A képzés nem, de a gyakorlat, a társadalmi környezet, a szakma befogadottsága sok mindenben változott. Ma túlkereslet van a pszichoterápia iránt; állami ellátási hálózat nem épült ki, a pszichoterapeuták döntő része kisebb műhelyekben, rendelési közösségekben dolgozik.

Egy változtatás hozhatja az elmélet, a képzés, a gyakorlat érdemi fejlődését, de lehet visszafejlődés is a következmény. Felerősödhetnek a korábbi törésvonalak. Annak idején leginkább két vonatkozásban jelent meg komoly feszültség, ami korai széttöréssel fenyegette a szervezeten és gyakorlati elterjedtségében is fiatal, sok kisebb műhelyből, irányzattól összeadó szakmát.

a) Orvos (pszichiáter) – (klinikai) pszichológus ellentét. *A közös szakvizsga egybetereli az orvost és a pszichológust – de nyomós érvek, érdekek szólhatnak a képzési-gyakorlati szétszakadás mellett is.*

- b) „Kis pszichoterápiák” versus „nagy pszichoterápiák” felosztás. *Felerősödhet a kérdés: mennyi képzés kell? A pszichoterapeutává válás hosszú folyamat. Az alapszakvizsga mellett-után a gyakorlatban legalább még 4-5 év; a megbízható gyakorlati tudás kialakulása körülbelül még ugyanannyi idő. Nagy igény van az önálló pszichoterapeutaság ennél jóval gyorsabb megszerzésére, a képzési kívánalmak ehhez illesztésére, azaz akár jelentős csökkentésére.*
- c) Kérdés az is, hogy mi adja a minőségbiztosítás alapját. *Bevett és új módszerek szélesítik a palettát – esetleg ki is szorítják egymást. A (hazai) kutatások ezzel nem tartanak lépést. Az orvosi paradigmából átvett „bizonyítékokon alapuló módszer (evidence based method)” jó, de nem elégséges egy eljárás széleskörű gyakorlati-képzési alkalmazásához; ma már fontos a hétköznapi praxisban bebizonyult alkalmazás (practice based evidence), amiből a jó gyakorlat építkezhet (competence based practice). Ennek letéteményese a hosszútávon biztosított igényes specifikus és általános képzés – ami sokszereplős vállalkozás.*

A változás-változtatás igazán azokat érinti, akik ma a szakma derékhadát és a jövő generációit adják, ezért elsősorban nekik kell hallatni a szavukat.

Szóval: Quo vadis pszichoterápia? Nézzve a képzést, a gyakorlatot, a szabályozásokat: Ki mit tart jónak? Ki mit változtatna? Ki mit támogatna? Ki mitől óvna?

Szőnyi Gábor